

Fylkesmannen i
NORDLAND

Lovendringer med ikrafttredelse i 2017

- vinner til Nordlands beste

Økt selvbestemmelse og rettssikkerhet i psykisk helsevern

- Samtykkekompetanse (egentlig en rett til å nekte behandling)
- Rett til å nekte tvungent psykisk helsevern (phvl. § 3-3), tvungen observasjon (§ 3-2) og tvangsbehandling (§ 4-4)
- Gjelder ikke ved fare for andres liv eller helse eller ved selvmordsfare. Behandlingskriteriet vil ikke være tilstrekkelig for tvangsinnleggelse.

Økt rettssikkerhet

- Rett til å si nei til videre behandling, også når samtykkekompetanse gjenvinnes
- Plikt til å rådføre seg med annet helsepersonell før vedtak
- Plikt til å evaluere tvangsbruk med pasienten
- Økt undersøkelsestid før tvangsmedisinering
- Uttalerett – nye krav til vedtak og begrunnelse
- Fritt rettsråd (5 timer) ved klage på tvangsbehandling med medisin og tvangsernæring

Økt rettssikkerhet

- Undersøkelsestid før tvangsmedisinering økes fra tre til fem dager
- Evaluering etter bruk av tvang sammen med pasienten. Pasientens syn skal journalføres
- Pasienten skal ha tilbud om minst en samtale
- Liste over hvilke tiltak som skal evalueres finnes nå i phvl. § 4-2 tredje ledd
- Krav om vedtak dersom/når pasienten motsetter seg skjerming

Parallelt: Prop. 122L (29014 – 2015 Endringer i straffeloven 2005 mv. (strafferettslige særreaksjoner

- Stortinget vedtok forslagene fra JD om å utvide virkeområdet for strafferettslige særreaksjoner slik at personer som er strafferettslig utilregnelige og som begår gjentatte lovbrudd av «samfunnsskadelig eller særlig plagsom art» skal kunne idømmes slik reaksjon.
- Særreaksjon idømt på grunnlag av slike lovbrudd skal ha en maksimal varighet på tre år. Minst seks måneder, enten forventet bedring eller ikke.
- I kraft 1. oktober 2016

Økt samfunnssikkerhet inn i psykisk helsevern – blandede anstalter

- Den alminnelige sivilpsykiatrien bygges ned.
- Strafferetts- og sikkerhetspsykiatrien bygges opp; særlige regler ved sikkerhetsavdelinger (nytt kap. 4A ++)
- Stadig flere frihetsbegrensinger inn i psykisk helsevernloven under institusjonsopphold.
- Stadig flere opplysningsplikter slik at personvern/taushet står tilbake for samfunnsvern, offerinteresser, kontroll

§ 4-4 a. Vedtak om undersøkelse og behandling uten eget samtykke

Den faglig ansvarlige treffer vedtak om undersøkelse og behandling uten eget samtykke etter samråd med annet kvalifisert helsepersonell. Vedtaket skal straks nedtegnes. I vedtaket skal det opplyses om:

1. hvordan vilkårene for vedtaket, jf. § 4-4 første til fjerde ledd, er vurdert,
2. hvilke virkemidler som skal kunne brukes for å gjennomføre behandlingen,
3. vedtak om legemiddelbehandling uten eget samtykke er fattet før utløpet av den obligatoriske undersøkelsestiden på fem døgn,
4. hvilken type og dosering av legemidler eller ernæring som skal kunne brukes,
5. hvilken behandlingsmessig effekt legemiddelet forventes å ha og når effekten forventes å inntre,

Fortsettelse § 4-4-a

6. forventede bivirkninger og eventuelt risiko for varig skade som følge av legemidlene,
7. hvordan den samlede tvangsbruken forventes å påvirke pasienten og samarbeidet framover,
8. forhåndserklæringer eller uttalelser om tidligere erfaring med bruk av tvang,
9. pasientens syn på aktuelle frivillige tiltak,
10. oppfatningen til annet kvalifisert helsepersonell og
11. institusjonens opplegg for fortløpende evaluering av effekter og bivirkninger av behandlingstiltaket.

Pasienten og hans eller hennes nærmeste pårørende kan påklage vedtak etter paragrafen her til fylkesmannen.

Ikrafttredelse av lov og forskrifter:

- § 1-7 tredje ledd 1.7.2017
- Resten av endringer i loven 1.9.2017.

§ 1-7. Rett til advokat eller annen fullmektig

Ved klage til kontrollkommisjonen eller fylkesmannen over vedtak etter loven her, har pasienten rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig. Om fullmektig og fullmakt gjelder forvaltningsloven § 12 annet og fjerde ledd tilsvarende.

Alle henvendelser i en klagesak kan gjøres ved fullmektig, og alle meddelelser og henvendelser fra forvaltningsorganet skal skje til pasientens fullmektig forsåvidt forholdet dekkes av fullmakten. Når det finnes hensiktsmessig, kan pasienten også underrettes direkte. Pasienten kan kreve å bli underrettet i tillegg til eller i stedet for fullmektigen.

Ved saker om tvungen observasjon, etablering, opprettholdelse eller opphør av tvungent psykisk helsevern, saker om overføringer, som nevnt i §§ 2-1 annet ledd og 2-2 fjerde ledd, har pasienten rett til advokat etter lov av 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.

§ 1-7. Rett til å **bruke** advokat eller annen fullmektig

Ved klage til kontrollkommisjonen eller fylkesmannen over vedtak etter loven her, har pasienten rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig. Om fullmektig og fullmakt gjelder forvaltningsloven § 12 annet og fjerde ledd tilsvarende.

Alle henvendelser i en klagesak kan gjøres ved fullmektig, og alle meddelelser og henvendelser fra forvaltningsorganet skal skje til pasientens fullmektig forsåvidt forholdet dekkes av fullmakten. Når det finnes hensiktsmessig, kan pasienten også underrettes direkte. Pasienten kan kreve å bli underrettet i tillegg til eller i stedet for fullmektigen.

Ved saker om tvungen observasjon, etablering, opprettholdelse eller opphør av tvungent psykisk helsevern, saker om overføringer, saker som nevnt i §§ 2-1 annet ledd og 2-2 femte ledd og **ved klage til fylkesmannen over vedtak om undersøkelse og behandling etter § 4-4, har pasienten rett til fri rettshjelp etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.**